

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIMY FAOLIYATNI SAMARALI BOSHQARISH STRATEGIYASI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18173710>

Sherbutayeva Dilafruz Abdusobirovna

Toshkent shaxridagi Puchon Universiteti 2- kurs magistranti

Ilmiy raxbar: RhD.Dotsent.

A'zamova Maloxat Nadjimovna

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'limiy faoliyatni samarali boshqarish jarayonlari hamda strategiyalari haqida so'z boradi.*

KALIT SO'ZLAR: *Maktabgacha ta'lim, tashkilot, muassasa, ta'lim tizimi, bolalar, o'qituvchi, uzluksiz ta'lim.*

Maktabgacha ta'lim tizimi uzluksiz ta'lim tizimining boshlang'ich, eng asosiy bo'g'ini hisoblanadi. Mutaxassislar va o'qituvchilarning ilmiy xulosalariga ko'ra, inson barcha ma'lumotlar va ma'lumotlarning 70 foizini besh yoshga to'lgunga qadar oladi. Mana shu faktning o'zi, bolalarimizning barkamol shaxs sifatida shakllanishi uchun maktabgacha ta'lim tashkilotidagi tarbiya va ta'lim qanchalik muhimligini yaqqol ko'rsatib turibdi. Xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribasini o'rganish shuni ko'rsatadiki, zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasalari maktabgacha yoshdagi bolalarni ijobiy ijtimoiylashtirish, ularning har tomonlama shaxsiy, ma'naviy-axloqiy va bilimni rivojlantirish, maktabgacha yoshdagi tegishli faoliyat turlari asosida ijodiy qobiliyat va tashabbuskor xulq-atvor profilini shakllantirish, yosh qiziqishlari sohasida kattalar va tengdoshlari bilan muloqot qilish kabi shart-sharoitlarni

yaratish bilan tavsiflanadi. Ta'lim sohasidagi o'zgarishlar maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachipedagoglar va rahbarlariga bo'lgan talabni oshirish zarurligini belgilaydi. Bu esa boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari va vositalarni aniqlash va ulardan foydalanish hamda ilg'or texnologiyalarga asoslangan holda yondashish zarurligini ilgari suradi. Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbarining boshqaruv faoliyati boshqa ta'lim muassasalarini boshqarish jarayonidan tubdan farq qiladi.

2024-2025-yillarda maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar dasturida maktabga tayyorlov guruhlari va boshlang'ich ta'limning o'quv dasturlari uzviyligini ta'minlashga ham alohida e'tibor qaratilgan. Ular quyidagilar:

1. Maktabga tayyorlov guruhlari va boshlang'ich ta'limning o'quv dasturlarini ko'rib chiqish bo'yicha ishchi guruhni shakllantirish.

2. Xalqaro tajribalar asosida maktabga tayyorlov guruhlari va boshlang'ich ta'limning o'quv dasturlari uzviyligini ta'minlash maqsadida ushbu dasturlarni qayta ko'rib chiqish

3. Takomillashtirilgan o'quv dasturlarini ta'lim jarayoniga bosqichmabosqich joriy etish.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida amalga oshirilgan boshqaruv strategiyalari, kadrlar bilan ishlash, resurslarni boshqarish va sifatni nazorat qilishda sezilarli ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Statistika va so'rovnomalar natijalari shuni ko'rsatadiki, yaxshi boshqaruv strategiyalariga ega tashkilotlarda ta'lim sifatining oshishi va bolalarning rivojlanishida ijobiy o'zgarishlar yuz berishi mumkin. MTT pedagogik jarayonini samarali boshqarish zamonaviy texnologiyalarni joriy etish sharoitida uning sifatini oshirish uchun juda muhim ekanligini belgilaydi. MTTni boshqarish-ta'lim samaradorligini oshirishga qaratilgan hokimiyat organlari va nodavlat tashkilotlarning faoliyati bilan ifodalanadi. MTTni boshqarish-ta'lim siyosatining maqsadlariga erishish, boshqaruv vazifalarini belgilash, ushbu vazifalarni amalga oshirish bo'yicha faoliyatni rejalashtirish, sub'ektlarning kelishilgan faoliyatini tashkil etish va nazorat qilishni tartibga soluvchi jarayon sanaladi.

Maktabgacha ta'lim sifati, birinchi navbatda, bilim beruvchi (tarbiyachi, pedagoglar) sifati bilan belgilanadi, bu bilimlarni tarbiyalanuvchilarga turli

usullar yordamida yetkazadi. Olingan bilimlarning asosiyligiga qarab, tarbiyalanuvchilar: maktabga o'qishga qabul qilinishda suhbat va tashxis savollarini topshirish; maktabda o'qish jarayonida ularning bilimi, tayyorgarlik darajasi va qobiliyati tahlil qilinadi, turli tanlovlarga jalb etiladi, qiziqishi va iqtidoriga qarab imkoniyatlar yaratiladi, qo'shimcha to'garaklarga yo'naltiriladi. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyot yangi vositalar va mehnat ob'ektlari, yangi ishlab chiqarish va axborot texnologiyalari paydo bo'lishiga olib keladi. Shuning uchun yangi bilimlarni olish va ulardan ta'limning keyingi bosqichlarida qo'llash uchun uzluksiz ta'lim talab etiladi. Zamonaviy sharoitda uzluksiz ta'lim haqiqiy zaruratdir. Ta'limda sifat menejmenti tizimi quyidagi tamoyillarga asoslanadi: ilmiy-texnika taraqqiyoti va xalqaro standartlar yutuqlarini hisobga olgan holda ta'lim talablarini tushunish va bajarish; iste'molchiga yo'naltirilgan, mehnat bozorida qattiq raqobat boshqaruv tizimining harakatchanligi va dinamikasini talab qiladi; monitoring natijalarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini doimiy takomillashtirish. Maktabgacha ta'lim sifati-malaka va kasbiy ongni izchil va deyarli samarali shakllantirishni belgilovchi ta'lim jarayonining o'ziga xos xususiyatlari majmui. Bu erda uchta xususiyat guruhlari mavjud: ta'lim maqsadiga erishish potentsialining sifati, kasbiy mahoratni shakllantirish jarayonining sifati va ta'lim natijalarining sifati.

Maktabgacha ta'lim bolaning shaxsiy rivojlanishi, bilim va ko'nikmalarini shakllantirishdagi eng muhim bosqich hisoblanadi. Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'limiy jarayonni samarali boshqarish ta'lim sifati va bolalarning individual rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ta'limiy faoliyatni boshqarish nafaqat pedagoglarning kasbiy malakasi, balki tashkilotning strategik yondashuvi bilan ham belgilanadi.

Samarali boshqarish strategiyasi bir necha asosiy yo'nalishni o'z ichiga oladi. Avvalo, ta'limiy jarayonni rejalashtirish va tashkil etish muhimdir. Pedagoglar o'quv yilining dasturiy rejasini ishlab chiqib, faoliyatni bosqichma-bosqich tashkil etadilar. Har bir yosh guruhining rivojlanish xususiyatlari hisobga olinib, mashg'ulotlar o'yin, amaliy ish, eksperiment va ijodiy faoliyatlar bilan boyitiladi. Shu yo'l bilan bolalar har tomonlama rivojlantiriladi.

Ikkinchi jihat – individual yondashuvni qo'llashdir. Har bir bolaning qobiliyati va ehtiyojlari turlicha bo'lgani sababli, pedagoglar bolalarning qiziqishlari va ijtimoiy ko'nikmalarini inobatga olib, o'quv jarayonini moslashtiradilar. Bu yondashuv bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirib, ta'lim jarayonini samarali qiladi.

Shuningdek, pedagogik nazorat va baholash tizimi muhim ahamiyatga ega. Ta'lim sifatini oshirish maqsadida muntazam kuzatuv va baholash olib

boriladi. Bolalarning rivojlanish darajasi, faoliyati va erishgan natijalari tahlil qilinib, o'quv jarayoni takomillashtiriladi. Zarur bo'lganda pedagogik metodikalar qayta ko'rib chiqiladi.

Ta'limiy faoliyatni samarali boshqarishning navbatdagi yo'nalishi – innovatsion yondashuv va resurslarni samarali ishlatishdir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv usullar va multimedia vositalari ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi moddiy va ma'naviy resurslar – o'yinchoqlar, didaktik materiallar va o'quv vositalari – samarali boshqarilishi lozim.

Eng so'nggi jihat – ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishdir. Ta'lim jarayonining samaradorligi ota-onalarni bolaning rivojlanish jarayoniga jalb qilish orqali oshadi. Pedagoglar uy sharoitida ham pedagogik qo'llab-quvvatlashni tashkil etadilar, ota-onalarni faol ishtirokga chorlaydilar.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'limiy faoliyatni samarali boshqarish strategiyasi – bu rejalashtirish, individual yondashuv, nazorat va baholash, innovatsion texnologiyalarni qo'llash hamda ota-onalar bilan samarali hamkorlikni o'z ichiga olgan kompleks jarayondir. Mazkur strategiya bolaning barcha rivojlanish jihatlarini inobatga olgan holda, sifatli va samarali ta'lim muhitini yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ta'lim menejmenti jurnali. – Toshkent: Sharq, 2005. № 1-2. – 218 b.
2. Islomov. A. (2020). Maktabgacha ta'limda boshqaruv: Nazariy va amaliy asoslar. Tashkent: TDTU Nashriyoti.
3. G'afforov. S. (2019). Pedagogik boshqaruv va innovatsion texnologiyalar. Tashkent: Yangi asr avlodi.
4. Jumaniyozov. B. (2021). Maktabgacha ta'limda samarali boshqaruv strategiyalari. Tashkent: O'zbekiston ta'limi.
5. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish". CyberLeninka. <https://cyberleninka.ru/article/n/maktabgacha-ta-lim-tashkilotlaridapedagogik-jarayonni-tashkil-etish>